ГОДИНА XX. НА ЦЕТИЊУ, У СУБОТУ 10 АВГУСТА 1891. БРОЈ 33.

Излази суботом.

Цијена:

За ЦРНУ ГОРУ и АУСТРО УГАРСКУ (с БОСНОМ и ХЕРЦЕГОВИНОМ) на годину 6 ф., на по год. 3 ф., на четврт године 1 ф. и 50 новчића.

За све остале земље у ЈЕВРОПИ и АМЕРИЦИ: на годину 20 франака, на по године 10 франака, на четврт године 5 франака.

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ.

Претплата шаље се у плаћеним писмима непосредно администрацији „Гласа Црногорца“ на Цетиње, а може се и картом упутницом на пошту у Котор. Дописи шиљу се уредништву. Рукописи се не враћају.

За огласе плаћа се, по простору који заузму на петита, 7 новчића од реда за први пут, а за сваки даљи пут по 5 новч. За огласе веће и на дуже вријеме попуста се.

ПОЛИТИЧКИ ПРЕГЛЕД.

Цетиње, 9 августа.

Ми смо донијели у препрошлом броју брзојав из Цариграда, како је Порта наредила своме заступнику у Лондону, да започне опет преговоре са инглеском владом о евакуацији Египта. Рустем-паша, који је био на допусту, одма се у Лондон повратио и позвао је збиља инглеску владу, да се обнове преговори, који су били започети г. 1887 са сиром Друмондом Волфом. Но маркиз Солзбери је нашао овога пута срећна изговора, сигурно док мало времена добије. Он је одговорио, да су му сви другови на отпусту или да се справљају, да оду на отпуст, и с тога поред све своје добре воље, да угоди Султану, да није у стању да одма сада изнова отпочне преговоре. Од када су преговори прекинути, догодило се промјена, и за то се он мора на ново посавјетовати са својим колегама о питању. Тако је за сада одбио први министар инглески захтјев Портин.

Из овога одговора види се, вели *Н. Времја*, да лорд Солзбери не сматра ово питање озбиљнијем, и да нови преговори о чишћењу Инглеза из Египта не могу доћи већ до признања данашњега status quo.

По скорашњем говору инглеског премјера, у ком је хвалио стање у Египту и Бугарској, упирући прстом на њих, као на најбоље јамство рјешења источног питања по [illegible] цивилизације, већ се зна, како он мисли о питању, које Порта износи поново на зелени сто. Што више, *Н. Времја* вели, да у Цариграду у овом говору надозиру намјеру инглеског кабинета, да се к Египту присаједини Арабија а да се граница бугарска рашири до Адријанопоља. Но те су бриге преувеличане, вели петроградски лист. Ту намјеру Инглеска не би могла остварити већ нарушењем берлинског уговора, те се може без двојбе рећи, да би у таквом случају Порта могла рачунати у обрани Султановијех права бар на Русију и на Француску. „Изјаву маркиза Солзберија о Египту и Бугарској — наставља исти лист — треба разумјети тако, да се он узда ријешити коначно источно питање, добивши сагласје свијех држава потписница берлинског трактата, да се Египт коначно присаједини Инглеској цијеном повратка нормалног стања у Бугарској. Но и у том случају сасвијем се разумије Портино захтјевање, да се обнове преговори о египтском питању. У пошљедње доба увеличали су се шанци подржавања с поља цариградског захтјева, да Инглези сада очисте Египт, или да се бар опредјели рок њиховог владања у овој земљи васалној Султану. Иначе ми јако сумњамо да би Порта изнијела на јавност ону енергију у захтјеву, који је Рустем-паша скоро саопћио маркизу Солзберију“.

Као што се могло очекивати, француско-руско братимљење у Кронштату, Петрограду и Москви наоди силнога одзива у Француској. Шербург је приправио велику свечаност руској фрегади „Адмирал Корнилов“; рускога посланика у Паризу Морсихајма предусриједају бесконачне овације официјалне и народне; на банкету у Гордони у част француском министру Констану, командир једног корпуса војске, Варно држао је значајну бесједу, у којој је реко, да се уважавање француског препорођења огледа у кронштатском дочеку, што дира силно и дубоко сва француска срца; тако исто се изразио народни посланик Рибо на гимнастичкој свечаности у Сент-Омеру; и свуда по свијем закутцима Француске, на сваком јавном скупу народ кличе „Viva la Russie!“ и по свијем јавнијем шеталиштима непрестано се свира „Боже Царја Храни“ уз бурно плескање публике.

Тај одзив француског одушевљења имао је врхунац постићи приликом доласка Великог Књаза Алексе у Париз и Виши. С тога није велики Књаз у Париз стиго у опредјељени дан, кад га је мноштво чекало, нарочито да те овације избјегне. Ипак није прошло без овација. Куд год је одио свуда су га пратили усклици „Живјела Русија!“ У туљеријском врту, кад је публика спазила Великог Књаза, стаде пјевати химну руску, коју је и музика послије свирала. У Виши пак Велики Књаз дочекан је мноштвом најодушевљеније. При дочеку је ту речено у поздраву: *Француска је Русија, а Русија Француска!*

О одушевљењу рускоме пак листови доносе овај извјештај једнога Инглеза, штоје приопћио инглески лист *Обсервер*: „Ја сам много година живио у Русији, но никад нијесам видио тако неодољивога и једнодушнога усхићења рускога народа као о доласку Француског бродовља. Сада се може на сваком ћошку чути не само арија већ и текст Марсиљезе; адмирал Жерве [illegible] су тако као да су руски народни јунаци. Но између топа штампе и осјећања народног опажа се велико протуслове. Листови једнодушно веле, да ово пријатељство руско-француско значи мир, а народ гласно каже, да значи рат. По свијем гостионицама и клубовима говори се само о брзој реванши против Њемачке. Прошлијех дана састао сам се са једнијем високијем рускијем достојанственником, који ми рече: Најпослије дође крај нашему понижењу. Ми ћемо брзо заратити с Њемачком. Русија ће показати, да јој се ниједна сила не смије без казне ругати“.

Осим овог јединства, пријатељства, споразума, или савеза — како се узме — руско-француског, Њемачку јако узнемирује Прашка изложба, коју називље берлински *Национал Цајтунг* зборištем „великословенске ратујуће странке“, зборištем свијех онијех елемената, који гледају у тројном савезу свога непријатеља, те би жељели да измијене садашње стање у Јевропи. А михенска *Алг. Цајтунг* жали што у једној држави од тројног савеза тако јавно износе се симпатије према Русији. „И ако остане руска влада индиферентна према тијем манифестацијама — говори исти лист — неће руски народ, чије је расположење душевно и без тога уздигнуто, — и већ најбесмисленије надс пробудиће тај факт, што је у самом срцу Јевропе, гдје Њемачка и Аустрија пружају једна другој руку, нарасло тако неодољиво не пријатељство према тројном савезу“.

Сигурно ушљед овијех опомена бечка влада забранила је оне јавне дочеке словенскијех гости у Прагу, али се с друге стране тврди, да ће Цар Франц Јосиф ипак посјетити прашку изложбу, што би сигурно још више потакло оне „најбесмисленије“ наде, како их горњи лист називље.

ШВАЈЦАРСКА.

У суботу 20 ог јула навршило се уз[illegible] шест вјекова од како су три планинска племена швајцарска: Швиц, Ури и Унтервалден закључили између себе савез, из[illegible]ог је поникла данашња Швајцарска, ко[illegible] је тај дан достојно прославила. Дуга историја подизања ове државе била је обј[illegible]ена баснама и народнијем предањима. Ко[illegible] није познато предање о Вилхелму Тел[illegible] и о јабуци и т. д. — шта „Кијев. Слово“ — о легенди, која даје тако поетски карактер првијем годинама Швајцарске Историје? Али су се историци посарали да разбистре ту историју. У архивима града Швица нашао се документ, који су преставници три више именована кантона, одма послије смрти Родолфа Хазбуршкога, закључили „вјечни савез“, и прогласили се слободни од аустријског владања. И ако је њихова независност била призната тек послије осамдесет година, послије дугог јуначког ратовања, ипак се први августа (по новом стилу) 189[illegible] г. има сматрати почетком шестовјековне независности Швајцарске. У току шест вјекова свога историјског живота Швајцарска је морала да издржи тешку борбу за своју слободу и против аустријских Хазбурговаца, и противу бургундског војводе Карла Смјелога, противу Њемаца, Француза и Италијанаца; но Швајцарци су знали одржати се, исписујући странице своје историје јуначкијем побједама над људма и над природом, сасвијем попут Црне Горе.

Од бечког конгреса 1815-те, који је признао неутралитет Швајцарске и ставио га под заштитом све Јевропе, Швајцарци су стали улагати све своје силе у борбу са суровом природом планинском, за своје бла[illegible]стање. Но сада и они морају да се [illegible] на подижу тврђаве, да, назе на и[illegible]ане војске и опће војничке службе.

Неутралитет Швајцарске сматрао се неприкосновен све док Бисмарк није прогласио начело, да је „сила изнад права“: ипак док је Бисмарк сам био, Швајцарска се могла уздати у заштиту јевропског концерта. Али пошто је Бисмарк створио тројни савез, Швајцарска се нашла са три стране окружена присташама Бисмаркове политике — и за то се стала пружавати.

До прије неколико година, када је у Швајцарској било легло анархиста све Јевропе, Швајцарска није могла рачунати на пријатељство држава, које су изван тројног савеза; но сада, када су и Швајцарци схватили опасност анархистичке науке, и потребу да се опасни људи преда надзору полицајском, може се надати, да ће се швајцарска независност и кроз седмијех вјек одржати, ослањајући се на Русију и Француску. С тога Швајцарска подиже тврђаве против Италије, Аустрије и Њемачке а не против Француске. Од Русије је она далеко, али се стара, да одржи с њом искрене пријатељске односаје. И има се осн ва држати, — закључује „Кијев. Слово“ — да ће се ово [illegible]ење у будуће само повећати: што јамчи тројни савез и његова егоистична политика.

Томе смо већ овијех дана имали доказа. Пошто се дошло до трговачког уговора између Аустро Угарске и Њемачке, обје ове државе ступиле су у преговоре са Швајцарском, па је био већ одређен и дан 5 јула да се у Берни састану преставници овијех држава и Италије, која би имала такођер ступити у овај савез трговачки, како би се до јесени дјело довршило и парламентима на одобрење подјело. Но преговори са Швајцарском нијесу успјели и тако се није могло доћи до пројектиране конференције у Берни. Штовише има гласова, да су ови преговори сасвијем прекинути. Ал' ако нијесу већ прекинути, одиста ће се прекинути, ако Аусто-Угарска и Њемачка не пристану на захтјеве Швајцарске На против, с Италом би се и без Швајцарске ступило у преговоре о овом трговачком савезу — противу Француске.

За сваки начин ово мушко понашање мале Швајцарске према великијем сусјетма врло је карактеристичан симптом у данашњој међународној ситуацији средњоевропскијех држава.

ФРАНЦУСКИ ГОСТИ У МОСКВИ.

Армирал Жерве приспио је у Москву 24-ог јула са 55 официра и 25 подофицира у пратњи рускијех им колега, који су им били аташирани. Воз је по вас искићен заставама рускијем и француској. По свој линији на станицама дочекивани су били одушевљенијем поздравима. То је био прави тријумфални пут.

У Москви, која се изјутра окитила заставама рускијем и француској, зеленијем вијенцима и штитима са натписима „Vive la France“ или иницијалима „R. F.“ улице су биле пуне народа, а Николајска била је сасвијем заузета. Преставници пак Московске штампе изашли су били на сусрет гостима на станицу Клин, да их први поздраве добродошлицом.

На Николајевском колодвору, свечано искићеном, чекало је мноштво у војенијем мундирима, у прекраснијем женскијем туалетама, у фрацима, у дугим кафтанима — на хиљаде. Пред народом је стојао градоначелник Московски Алексијев, који је госте поздравио добродошлицом, на што му је Жерве одговорио, захваливши на тако срдачан и сјајан дочек. Овај сусрет је тако потресао и госте и њихове угоститеље, да су многијема сузе блистале на очима. „Ви сте сами видјели — пише дописник „Свјета“ — што се догађало у Петрограду, па можете себи преставити, кад је хладни Петроград, онако топло, бурно, срдачно дочекао и свуда пратио француске официре, — што је било у Москви, овом средишту Русије, која се вазда ватрено одазивље примјеру свога обожаваног Монарха.“

С колодвора у богатијем колима искићенијем, уз бурно клицање хиљада грла, гости су одпраћени били у Славјански Базар, гдје им је био стан приготовљен. Ту омладина из народа ниједноме је свијех из кола на руке дигла и понијела у гостионицу. Жерве је сузама на очима захвалио на такав израз љубави народне. Многи су се угледни младићи лаћали његове руке, да је пољубе, ал их је адмирал грлио и љубио. Исти дописник вели: „Таквога ентузијазма ја нијесам никад нигдје видио!“

Послије официјалнијех визита, Жерве је са старијим официрима одио к Иверској Божијој Матери, па је походио кремељске дворце и цркве, гдје се поклонио московскијем светињама и гробницама рускијех царева.

Затијем је био објед, што је московски градоначелник приправио у част гостима на француској изложби, на ком су били московски гувернер Књаз Голицин, начелник војске московске губерније генерал Малахов, начелник штаба генерал Духовски, члан вијећа савјета генерал Черњајев, вице-гувернер Баратински и т. д. Сто је био направљен за 120 особа. „Ту се мало јело — говори исти дописник — него се говорило, клицало, грлило и опет говорило“. Први је напио за здравље Цара и Царице књаз Голицин, други градоначалник Алексијев за здравље преједсједника републике Карнота. Трећу здравицу подигао је Жерве овако: „Жалим што није г. Карно сада с нама у Русији, те не може бити сједоком тога одушевљења и тога дочека, који нам је приправљен. Пијем за здравље Государа Цара и Царице и Великога Књаза Сергија Александровића, ког имам част познавати и ком је влада француска послала орден „почасне легије“. Пијем за вас царствујући дом.“ Пошто се клицање стишало, Жерве је наставио: „Ми смо овдје у Русији усрећени таквијем дочеком, који бих ја могао, кад бих смио, назвати експлозијом одушевљења. Ми ћемо казати Француској све то, што смо овдје видјели и чули — и ако то није ни од потребе: у Француској све знаду, све виде — што више, очи свега свијета гледају на вас и на нас. У Француској су сви пуни истијех осјећања према Русији. Ја пијем за Москву, за Русију, за овај славни народ и за рускога Цара!“ За њим је говорио генерал Черњајев, те је овако завршио: „Кад би се моја здравица могла чути иза зидова овога навиђона, то би она била примљена не мањим усхићењем, него ли је ја подижем и нема ли ће бити овдје примљена. Ја пијем за витешки народ, за његову славну флоту и славну војску, за цјелокупну Француску!“ Жерве је сузама на очима дрћућим гласом одговорио: „Француска, прекаљена у својим незгодама,

увјерена у добро расположење и пријатељство великога монарха и великога народа са савршенијем спокојством гледа у своју будућност!“ — Требало је видјети израз лица гости кад је генерал Черњајев говорио — пише истн дописник — особито при свршетку здравице „за цјелокупну Француску“; требало је видјети она успламћена лица и по њима сузе; требало је видјети и чути ријечи адмирала Жервеа, како су из дубине срца биле изговорене и како су биле примљене од свијех присутнијех!

У сусједној сали био је сто, гдје су обједовали подофицири француски, а угоштавали су их јункери тверске школе, гдје су ријечи Жервеове и Чернаевљеве такво усхићење подигле, да га није могуће описати.

Послије обједа један дио француских гости пошао је у театар, гдје је била нарочита свечана престава. Ту су опет биле поновљене овације, марсељеза и клицење без краја. Како „Боже Царја храни“ тако и марсељезу није само орхестра извршавала, него у хор цио театар.

У исто доба Жерве са другијем дијелом своје дружине пошао је у логор на Ходинско поље, гдје је била у почаст милијех гости приправљена велика војничка свечаност — зарја с церемонијеју. Ова се свечаност приправља само за крунисање главе и чланове царске куће. Кад је приспио Жерве код првог пука, музика је заиграла Марсељезу. Ту је Жервеа дочекао генерал Малахов са штабом и старијем началницима. Док је војску прегледао у фронту, свуда је музика свирала Марсељезу а војска клицала „Vive la France!“, на што су одговарали Французи „Vive la Russie!“ Како је Жерве даље одио, тако је одушевљење све више расло. Адмирал је с официрима стојао у колима гологлав, а стотине официра окружавали су кола, који су стискали руке француских морнарима. Код другог пука гости су изашли из кола. Кад су ту дошли сви хорови не само пукова, који су учествовали у церемонији објезда, него и свијех што се у Москви налазе, била је светковина извршена са паљбом из топова. За тијем је била молитва, а послије су хорови отпјевали „Боже Царја храни“ и Марсељезу — па клицање „ура“ и „Vive la France“ из грла хиљада момака са Ходинског поља стало је небо проламати.

Послије ове свечаности била је гозба. Официри су узели на руке Жервеа и пронијели су га по логору па унијели у салу, гдје је гозба била приправљена. Адмирал није имао ријечи да захвали овој демонстрацији одушевљене момчадије.

На гозби су се поновиле здравице најсрдачније. Жерве је изрекао кратку алсилну здравицу о знаменитости момента, о својој срећи и поносу што се налази међу храбром руском војском, особито међу толико њенијех високијех преставника. Па је завршио напивши за здравље и славу храбре руске војске. И не могући са свијема руковати се, адмирал је загрлио генерала Малахова и пољубио. То је дало повода новом одушевљењу, које је постигло свој опогеј. Настало је опће руковање, грљење и ношење на рукама. Ова свечаност се свршила у $10^1/_2$. Куд год су гости пролазили било је освјетљене бенгалским ватрама.

Ово су главни моменти дочека у Москви. У опће — пише исти дописник — дочек је био усхићен, при томе искључиво народан, неофицијалан, осим чисто војене свечаности, но и она при свој својој официјалности, потицала је од срца, те је примила такођер карактер браскога поздрава.

Велико дјело братскога савеза започето у Кронштату, довршило се у Москви, у том срцу Русије.

*

Сјутри дан су гости излазили на Воробјеве горе, одакле је диван поглед на Москву, гдје им је био приуготовљен доручак. У вечер су старији чинови били у француског генерал конзула на обје, а у 11 кренули су натраг. При поласку радоначалник је даровао Жервеу сребрн самовар, који се износи на трпезу, кад врн, да се сјећа на огањ љубави руске према Француској.

Растанак је био свечан и срдачан као и дочек.

ПОДРОБНОСТИ ЗЛОЧИНАЧКОГ ПОКУШАЈА 29 ОГ АПРИЛА У ОЦУ *)

(По „Правит. Вјеснику“)

Насљедник Цесаревић, 27 априла (9 маја) приспјевши у Кобе, гдје је Његовом И. В. био приређен сјајни дочек, крене у вечер жељезницом и то особитим влаком, у Киато, прастару престоницу Јапан. На путу од два и више сата, народ из градова и села а такођер и школска дјеца исцијех, упоређани уздуж жељезничке пруге, радосно поздрављаху пролазећи влак са звицима и пјеванем: „Многаја љета рускоме Насљеднику“.

У Киото припремаху се нове овације. Гомила од 200 гисућа народа, с поштовањем клањаше се Насљеднику кад се возио на джинрикилин (лака кола која људи вуку) кроз град који је био накићен са рускијема, грчкијема и јапанскијема заставама, славолуцима и разнобојнијема фењерима. На слиједећи дан, прегледавши Њег. Имп. Височанство, градске знаменитости удостоило се примити на војеном тргу пред царским двором, међу неизбројеним народом све чланове општинске управе, која преко губернатора (у исто вријеме и главног кмета) преда Му адресу, на коју Њег. Имп. Височанство у кратко срдачно благодари.

Његово Височанство у јутро [illegible]ога дана 29 априла отпутује да [illegible]да град Оцу који лежи не далеко [illegible]у Бива, у пратњи принчева, [illegible]га посланика, губернатора Киотскога и [illegible]е. Уз дуж цијелога пута постављени су били стражари полицијски, а на уласку самога града Оцу батаљон и по пјешака, нарочно послани из Осака и Сига. Послје шетње по језеру Бива на малом паробродићу, сви одоше на доручак у губернаторски конак. За вријеме доручка, Насљедник Цесаревић говорио је о усрдном дочеку од стране народа као у Киото тако и у Оцу, и са неколико врло ласкавијех ријечи изјавио губернатору своју благодарност.

У 1 сат и 20 минута Њ. И В. одвезе се из губернаторског конака истим путем натраг у Киото.

Колица ишла су слиједећим редом: Најприје возио се начелник полиције а за њим јапански церемонимајстер; 30 до 40 корака подаље возио се Насљедник у малијед колима, које је вукао човјек, и друга двојица тискали је са бокова; одма за Њ. В. возио се принц Ђорђе грчки а за њим одма принц Арисугава а за њима тјелесни ловац Императора, који по заповједи Њ. В. Императора јапанскога прати Њ. В. рускога Насљедника; као пети по реду, возио се руски посланик а за њима књаз Баратински и остала пратња. Улица, кроз коју су пролазили бијаше уска, са једне и друге стране упоређени су били полицијски стражари, 8—10 корака далеко један од другога. Међу посљедницима налазио као стражар и сам зликовац, Санзо Цуда. Још у јутро налазио се на истом мјесту, и пропустио покрај себе провести већ по своју прилици, забиљежену жртву, јер знајући да ће Насљедник Цесаревић истим путем возити се натраг, не показиваше на себи, како се послје обазнало, никакве преступне намјере.

Кад дакле враћајући се джинрикиша Њ. В. провезе се покрај њега, искочи изреда голом сабљом, објеручке замане и удари по десној страни главе Цесаревића, који окрене се те видећи да напасник и другом замахује се да удари, искочи из кола на лијеву страну улице. У тај трен принц Ђорђе искочивши из својих кола удари палицом по глави злочинца, кога међутим, онај што је вукао Насљедника, ухвативши га за ноге обори на земљу. На то притрчи онај што је вукао принца Ђорђа и видећи да је злочинац падајући сабљу из руке испустио, зграби је, удари га два пута по врату и леђима тако снажно да онесвијешћен није био у стању устати. Све ово догодило се за 15—20 секунада, тако да стражари који су са свијех страна потрчали, могли су само тада ухватит напасника, кад је већ оборен на земљи лежао. Прве ријечи Њ. В. кад је сио на клупу оближње куће бијахуђ: „Ово није ништа, само, да Јапанци не помисле, да би овај случај могао измијенит Моје осјећање прама њима, и Моје признавање на срдачни дочек“. Ове је исте ријечи опетовао и принцу Арисугави, који је одма к Њему притрчао. Ту приспије доктор Рамбах који превеже рану Њ. В. који у толико разговараше се о томе што се догодило са особама пратње који још бијаху забахнути и премного ожалошћени. Међутим наш посланик, пређе преко улице да види убоицу и нађе га у кући гдје су га везали стражари. „Никада“ говораше Д. Е. Шевић, „нећу заборавити оно звјерско лице, када шкрипећи зубима одговараше на мој упит да је он „самурај“ (племић — феудални). Док мене гледаше дубока и неукротима мржња сијеваше из његових очију“.

Насљедника Цесаревића одвезоше натраг у губернаторов конак. Он разговараше као да се ништа није случило.

Народ с дубоким благочовјењем клањајући се, чућаше се мирноћи и осмјеху, који је играо на његовом лицу.

Приспјевши у конак, рану опет превезаше и буде наређен особити влак да одвезе Њ. В. натраг у Киато. Насљедник осјећао се тако свјеж и кријепак да с великим трудом могли су га наговорити да прилегне на диван. Ако прам Њ. В. осјећаше се добро, ипак прије него љекари руски са ескадре у вечер опет рану не прегледаше и превезаше није се могло за сигурно казати, да је рана безопасна.

У јутру 30-га априла т. г. на слиједећи дан примљена је званична објава да је Император Јапански кренуо из Токио и да ће у вече приспјети у Киото.

У 11 сати у вече приспје Император, кога по наредби Њ. В. дочека на станици наш посланик у пуној пароди. Императ-р бијаше веома узбуђен, глас његов дрхташе. Чувши да рана је безопасна изјави „своју неизрецниу радост“ и зажели да би врло често Цар и Царица Руска били извјештени о стању Високог боника; међу осталим изјави још да је ово један од најжалоснијих тренутака Његова живота, и да желио би одма видјети Њ. В. На то му посланик примјети да по свој прилици Њ. В. већ ноћива; император настави да ће сјутра у јутро доћи посјетити Њ. В. и да тврдо намјерава остати у Киото док Њ. В. сасвим не оздрави.

Сјутра дан император довезе се у гостионицу, гдје Насљедник Ц. прими Га у својој спаваћој соби, и ту остаде 20 минута. Послије подна одређено је било превести Насљедника на руску ескадру. Равно у четири сата довезе се пред гостионицу император, кога Њ. В. дочека на уласку. Њ. Величанство замоли свога Високога Госта да сједе с њиме у кочију и то на десну страну — а пред њима сједоше Принц Ђорђе грчки и принц Арисугава. Када су се жељезницом возили из Киота у Кобе у Царскоме вагону, осим Високијех Особа био је књаз Баратински и наш посланик.

У Кобе чекаше већ готова дворска кочија која их одвезе до обале. У 7 сати у вече Насљедник Ц ступи ногом на фрегат „Памјат Азова“, који дочека га бурнијем усклицима „ура“ морнара и свијех официја ескадре.

Од 1 га маја Њ. И. В. провођаше дане на броду у пуном здрављу и мирноћи. Кад 4 маја стигне вијест да Цар жели да Њ. В. продужи одма пут у Владивосток; Њ. Ц. јави брзојавом то одма Императору јапанском и у исто вријеме да од срца жали што неможе походити Такио и преставити се Њ. В. Императрици. Император одговори такође брзојавно, и осим тога пошље свога главнога оберцеремонијерминајстора да замоли Њ. Ц. да на дан одласка удостои се с њиме доручковати у царском павиљону који је одма на обали у Кобе. Њ. Ц. прими позив императора. Љекари кад обазнаше да Њ. В. намјерава на сухо изаћи, одлучно забране му, да му неби позледила се рана јер управ бијаше 7 дан како је био рањен.

Њ. В. одма брзојави императору и замолига да изволи доћи на фрегат јер би му врло жао било отпутовати, кад се неби поздравио са Њ. Величанством.

На сљедећи дан 7 маја у $12^1/_2$ сати довезе се император јапански у пратњи принца Арисугава старијега и Китасирива, Маршала министра двора и адјутанта на фрегат „Память Азова“. Бродови и руски и јапански бијаху окићени заставама, а кад император ступи на фрегат, опалише топове и морнари послани са громким „ура“ поздравише императора. Јапанска

*) Као што је познато, 29 априла црногорска црква слави успомену Св. Василија Острошког

ЛИСТАК „ГЛАСА ЦРНОГОРЦА.“

ЊЕНОМ ВИСОЧАНСТВУ

КЊАГИЊИ

МИЛЕНИ ЦРНОГОРСКОЈ

поводом

Срећног опорављења од тешке болести.

Хеј Ловћенска вило моја
Танкострука — бјела лица,
Златном лиром ти заштићи
Гором, долом, сред лишћа.
Пјевај пјесму пуну чара,
Пуну дражи и милине,
Која ниче сред њедара
Моје миле домовине!...
Е па звоните златне струне
Груди су ми пјесмом пуне!

* * *

Ти хће да умреш!... болест те тешка
Висока Госпо, хоћаше стр'т!
Клонуше твоја прса витешка,
Клонуше јербо виђеше смрт!...
Књагињо свјетла, а за нас света
Знаш, сваки грмен, сваки шад кам,
Проплакао је знојнога љета,
Негледајући на сунчев плам!
Проплакале су поносне горе,
И народ цио — рад Тебе све!
Помамило се Јадранско море,
Јер зачу да му Књагиња мре!...

И тад су горе, поља, планине
Жалосни народ, на цио глас,
Вапили плачућ: „Боже с висине
Спаси Књагињу, мајку нам спас'!
Спаси нам Ону љепотом која,
Срцем, и умом, на урес би!
Славном народу ка олтар стоја,
Силни те Боже молимо сви!
Спаси нам Мајку, те нејач штити
Спаси Анђела те чува нас.
Престо Државе мале те кити,
(Но славно-давне!) Спаси је спас'!
Спаси нам Ону те у Славенству
Земљи тражаше срећни изход!
У слози браће искаше јемство
А све за народ — за Српски род!
— И смилова се Творац с висина
Кад виђе запад да не да лек;
Славјанској кћери Славјанског Сина
Посла да боној продужи в'јек!
И хвала ти Боже, свесилни хвала,
Што не утули Сунчани сјај,
Што Црна гора земљица мала
Дочекаће је у наручај!

* * *

Весел' се Књаже, народе цио,
Весел' те с' горе поносне ви,
Што Књагињу је Бог исцјелио,
Весел' се Српство! весел' мо с' сви!!!

Грађани 2. авг. 1891.

Бригад. Поповић-Липовац.

СТОГОДИШЊИЦА СРПСКЕ ЖУРНАЛИСТИКЕ.

На 14 (26) марта 1791 године угледао је свијета први број првих српских новина и 14 (26) марта о. г. навршило се пуно стољеће, како је нови вијек дошао и на наша врата.

Реченога дана 1791 год. почео је Маркид Пуљо да издаје у Бечу српске политичке новине под насловом „Србскія Новини“. На другом мјесту није се тада српски ништа ни штампати могло, до ли у Млецима, Липисци или у Бечу. Ове прве српске новине биле су са свим скромна облика; излазили су на четвртини, у два ступца, на два листа, а два пута преко недјеље. Штампане су црквеним словима. Докле су излазиле, не можемо казати, али већ 28 декембра 1792 (8 јануара 1793) почео је, опет у Бечу, Стеван Новаковић да издаје „Словено-србскія вѣдомости.“

Политичке новине имају судбину ефемерида. Живе за један дан. Зато су и поједини бројеви првих наших новина велика ријеткост. Стога ближих података немамо ни о њиховом издавачу, који ће свакако бити какав посрбљени македонски Грк или Цинцарин; а не знамо ни за материјалне околности праоца свију наших новина. Свакако можемо по данашњим приликама наше журналистике судити, да са материјалне стране наш Пуљо није учинио најсрећнију спекулацију, кад је почео за Србе да издаје политичке новине. Ни Новаковић као да није боље прошао, јер се једанпут тужи, да нема ни 130 сигурних уписника, те је тако са листом морао да престане већ 1794 године.

Срби осташе без икаква листа пуних 12 година; тек 30 јуна (12 јула) 1806. почела је француска владавина да у Задру издаје политички лист на српском и талијанском језику под насловом „Краљски Далматин“ (талијански наслов. Il. Regio Dalmata). Лист овај излазио је у недјељи једанпут и српски дио писао се латиницом. Престао је излазити 20 марта (1 априла) 1810 године.

И опет наста вријеме, у коме Срби нијесу имали никаква листа. Али 1. (13.) августа 1813. покрену Димитрије Давидовић и Димитрије Фрушић „Новине Сербске“ у Бечу, које су излазиле до 14 (26.) фебр. 1822., дакле скоро 8 година. У ондашњим приликама нису се могли писати политички чланци, али су зато књижевни додаци „Новинама Сербским“ замјењивале књижевне листове и у њима су се живо расправљала књижевна питања и писале критике пуне ватре. У тим додацима особито се често срећетамо са Мушицким и Вуком Караџићем. Али ни „Новине Сербске“ нијесу имале особита одзива у народу; ако су и излазиле сваки дан, (касније два пут недјељно) једва су могле да добију нешто преко 400 уписника, као највећи број, до кога су могле да дотјерују.

Кад је Давидовић престао са својим новинама, не имаше Срби опет никаква листа све до 1834 године, а те године 5 (17) јануара изађе у Крагујевцу први број од „Новина Сербских,“ које је Давидовић такође уређивао. Ове „Новине Сербске“ излазиле су недјељно једанпут. Одржале су се до данас, благодарећи томе, што су биле службени орган српске владе. Године 1842 почеле су да излазе два пута недјељно и наслов су преокренуле на „Сербске Новине.“ Године 1850 почеле су да излазе три пута преко недјеље. Године 1856 излазиле су сваки дан, али већ 1857 г. опет су издаване недјељно три пута. Сад излазе сваки дан, а од 1869 зову се „Српске Новине“. Оне су данас патријарх међу српским новинама.

царска застава била је подигнута уз заставу Наслједника Цесаревића. Његово Царско Височанство у лепти ордена „Астре“, окружен свитом и адмиралима, такођер у јапанскијем орденима, који су им дан прије даровани, дочекао је Цара, и отпратио уз звукове јапанске химне у одаје Његовог Височанства.

Доручак, који је за тијем слиједио, имао је сасвијем весео карактер. Наслједник је пио у здравље Царево и Царице Јапанске, на што је Његово Величанство одговорило за здравље Цара и Царице руске. По доручку високе особе најсрдачније су се опростиле, и Цар је оставио фрегаду.

У 5 сати истог дана наша ескадра дигла је сидра и кренила пут Владивостока.

ПРЕГЛЕД ЛИСТОВА.

Поводом одласка француске флоте из Кронштата **Н. Времја** пише:

Данас су се француски мрнари с адмирал Жереом на челу опростили с Петроградом и Кронштатом, испраћени најискренијем и најсрдачнијем жељама. „Будућност је у руци Божјој“ и ми понтаравамо за адмиралом Жервеом; овај дочек на Кронштату и чашћење у Петерхову и Петрограду, ово братимљење двају флота и громко цијелом Божјем свијету оглашење узајамне искрене, ватрене и срдачне љубави и пријатељства двају народа — оставиће дубоки, исторички траг у политичком животу Јевропе. Ови громки и одушевљени усклици, што су проламали ваздух кроз двије седмице, ови безбројни „Vive la France“! „Vive la Russie!“ били су не само поздрави узајамни: то су били стражарски покличи двају народа, који су стали на стражу мира, ком они не пријете. Покличи који опомињу оне, који пријете, — да се њихове лицемјерне тежње будно прате; који опомињу, да сваком трљењу има граница и да се та граница неможе прећи без казне. Ови гласови били су протестом против политике грубога насиља, политике отимачине и присвајања, против првенства, које се добива и подржаје крвљу и гвожђем, а не мирнијем заслугама на корист и срећу човјечанства.

Све је ово необично јасно настало овијех дана. Већ нема мјеста сумњама — и мрнари француски са својим храбријем адмиралом Жервеом на челу кад дођу у отаџбину, потврдиће својим саотачаственицима, да то јамчи искрени, срдачни дочек што им је приправила Русија, њезин цар, његова војска и флота, његов народ.

Прашка **Политик**, чинећи биланц кронштатскијех свечаности, закључује овако врло значајан свој уводни чланак:

Наша Монархија хвала коначном удаљењу Русије од Њемачке, долази без икакве мукс у тако новољан положај, за који се Њемачка тако дуго и узалуд мучила. Данас је Њемачка она сила, која је упућена сасвијем на помоћ савеза и без те помоћи стала би између јевропскијех сила сасвијем изолирана. Односи између Аустрије и Русије имају много што шта да поправе између себе, али они имају у свако доба отворена врата к споразуму. Иначе Аустрија нема с ниједне стране што да се боји. Напротив Њемачка види данас двије велике силе противу себе, које би је могле уништити, кад би јој Аустрија одрекла помоћи. И зато не подлежи никаквој сумњи, да се ситуација Аустрије послије Кронштата може назвати много повољнија, и за то Аустријски државници немају никаква разлога, да руско-француско пријатељство трагички узимљу.

Међу тим је и међу Србима у Аустрији покренут 1835. године „Сербскій Народній Листъ“, књижеван недјељни лист, али већ 1836. год. мораде бити обустављен из политичких разлога и тек 1837. год. могао се наставити; а кад му је уредник Тодор Павловић покренуо „Срп. Народне Новине“, онда је „С. Н. Листъ“ додаван овима као прилог.

И те 1835. год. покренуо је Људевит Гај у Загребу „Даницу Илирску“ (латиницом), а идуће године „Народне Новине“, које и данас излазе, као службени лист хрватске владе.

Не толико под рубрику журналистике, колико под периодске издања имаду се рачунати „Мјесечна и тримјесечна сочиненія“, која је 1815. год. почео у Будиму да издаје за српску младеж Јован Берић; али је дошло до треће свеске и тиме је био и крај овом првом српском часопису за младеж.

Године 1825. почели су излазити „Лѣтописи сербски“, који и данас излазе као „Летопис Матице Српске“.

К овијем податцима, што доносе подунавски листови треба споменути још „Грлицу,“ која на Цетињу излази као годишњи забавник под уредништвом Димитрија Милаковића од г. 1835 до 1839, па „српско-далматински Магазин,“ који је покренуо у Задру др Тодор Петрановић године 1836, те је до скоро излазио — која периодска издања врше журналистички позив у нашем поморју и то почињу у доба када су покушаји сличнијех издања у нашем подунављу изнемогли.

Вриједно било и требало би да нам које вјешто перо напише поводом ове стогодишњице историју нашег стогодишњег журналистичког.

Загребачки **Тагблат** један такођер значајан чланак овако завршује:

Ми смо већ много пута напоменули, да је Бугарска врло опасна тачка, односно које оно Гледстоново hands off сада више него икад важи. Али то још не хоћу у Будапешти да схвате, и у томе за нас лежи опасност ситуације.

Руско француско пријатељство имало је један врло велики успјех; надмоћије Пруства у Јевропи сломљено је; зна се сада да ће Пруство одсле бити контролирано. То је велики, врло радосни успјех, ком ће други слиједити, и ми смо увјерени да ће јевропски народи благосиљати дневи петерховске и кронштатске.

Задарски **Српски Глас** опет доноси овај чланак на адресу сарајевског „Бошњака“:

„Бошњак“ је одговорио на разне приговоре српске и хрватске штампе. Одговорио је умјерено и уљудно. То је врло лијепо.

У првом дијелу одговора, што смо до сад прочитали (у броју четвртом,) има погрјешака. Те треба исправити.

Понављамо: ми из овог нашег разговора искључујемо политику. Искључује је сам предмет, о коме се бавимо. Писмо, језик и име народно не спада у политику. То је културно, народно питање. У томе питању требало би да смо сложни. Ако нијесмо сложни, и ако се не сложимо, тешко нама. Свијет ће нам се смијати.

„Бошњак“ дичи се и поноси својијем босанскијем именом. Похвалан је то понос.

И ми смо Далматинци. Име ове земље такођер је славно. Ми се тијем именом поносимо. Али по језику и по народности ми смо Срби.

У нашем роду српском, и у свему роду словенском нико се више не поноси мјеснијем именом од Дубровчана. И овај понос основан је и по историји оправдан. Јер о толикијем нашијем широкијем земљама није толико писано у историји, колико о уском простору, што га заузимаше република дубровачка. На том уском простору, постојала је слободна државица, развијала се књижевност, напредовала је уљудност и згртало се богатство за много вјекова. Имају се Дубровчани чиме поносити. Али Дубровчани неће с тога тврдити, да су они по језику и народности Дубровчани.

Напротив пјесник Медо Пуцић говорио је и писао је, нетом је као човјек стао говорити и писати, да је он Србин, и да је оно српски језик, што се у Дубровнику говори. А Медо Пуцић био је неко: књижевник и кољеновић, од стародревне племићске куће Пуцића. Исто тако говорио је са катедре и писао у књигама научењак Будмани. Тако и остали сви у истини изображени и свјесни дубровчани.

Њима се не може приговорити, њихова се не може побити. Они су Дубровчани, који су се поносили и поносе именом свога града, својом славном прошлости. Они нијесу рођени него католици, те се ради вјере и цркве нијесу прозвали Србима, што се приговара православнијем. Они тако не говоре у име какве политике, јер су само научењаци и политиком се нијесу бавили. Нека се „Бошњак“ угледа на ове научењаке и старе племиће, кад су му тако близу и кад га симпатија притеже к Дубровнику.

„Бошњак“ пише, да су Вук Караџић, Даничић и Гај преузели босански језик у свој народ и да су га на своју прозвали, једни српски, а други хрватски. То је најкрупнија погрјешка.

Вук Караџић научио је свој народни језик, онај језик, којијем је писао и прославио се, на крилу своје мајке. Он је као дијете, на школи у Карловцима — као што сам прича — знао на памет много пјесама народнијех, које је у Шумадији научио и послије свијету објавио. Али он тај свој језик није назвао „шумадијскијем“ или „србијанскијем,“ по имену нове државе, нове Србије, него га је назвао опћијем „српскијем.“ Није дакле никако Вук прихватио босански језик, него је он тај језик знао код своје куће; није он томе језику дао посебно име, него опће.

Са свијем другачије прошао је Људевит Гај. Он је најприје стао писати дијалектом хрватскијем. Послије прихватио се језика српскога. Али он исти признао је у својој „Даници,“ да је језик примио од Срба.

Ово су историјска факта. Ова се факта не побијају.

У таку погрешку упада „Бошњак“. Босна и Херцеговина имају своје особито политичко административно устројство. Али с тога особитога положаја двију земаља не може се особитијем именом назвати језик. Кад би се по томе назвао језик, требало би га назвати босанско херцеговачкијем. А кад би га звали по земљама, требало би га у Херцеговини звати херцеговачкијем, као што и „Бошњак“ у Сарајеву зове босанскијем. Још бисмо могли извући из прашине Захумље. Куд бисмо ми тада отишли, по источњи и по старој поцијепаности нашој?

Шали се „Бошњак“ са Србима и Хрватима ради њихове борбе. Има право. Можемо се шалити, а можемо и плакати. А шта ће нам сад други рећи, и онама казати, кад чују шта „Бошњак“ пише о трећем језику и о трећој народности, посред Срба и Хрвата?

Ми опет казасмо своју. Ми се „Бошњака“ не намећемо. Ми не мислимо, да ћемо га ми за собом повући и свратити с пута, кога се он прихватио. Али разлози су разлози, а истина је једна. Ми се уздамо у науку, у просвјету.

Већ је и „Бошњак“ чланком „Чувајмо матрински језик“ стао опомињати, стао кори народ, што од туђинаца прима туђе ријечи, што за љубав туђинцима наши људи у Босни и Херцеговини изврћу свој језик. Честита је то поука.

И ми смо одавно ту нашу невољу опазили. Ми смо још прије година пашега листа о томе писали, јер смо видјели по писмима из Босне и Херцеговине, како су наши људи почели кварити језик, поводећи се за туђинцима, па и за нашом најближом браћом Хрватима, бива, примајући њихове наказне ријечи и реченице, сковане по њемачком језику.

То је невоља, то је права срамота, одкоје се морамо бранити. Јер кад народ тако брзо изврће језик свој и подлијеже туђем упливу, то је слаб знак. Знак је то, да у народу нема поноса и свијести народне.

Ту је „Бошњак“, колико се тиче одбране народног језика, на правом путу.

А зашто се „Бошњак“ не прихвати наше ћирилице? Зар она није створена за наш језик и зар нам она не брани и не чува језик? Зар ћирилица не спада у наше старине, које „Бошњак“ брани?

НАРОДНА ПРИВРЕДА.

Шта да сијемо на стрњикама?

„Циљ је разумне земљорадње: да се на истој површини произведе што више и што бољих производа а са што мање трошка, — при том да се и снага земље сачува.“

Прошла су времена када је земљорадник могао да оставља своје њиве да се незасијане одмарају по коју годину, а на место њих да разоре новину и на њој сије усјеве рад подмирења својих потреба. Данас не само да земљорадник не може то да чини, већ шта више не може и не треба да се задовољи увијек само са једном жетвом са својих њива. Мора се старати, да са својих њива пожање што више; а то ће постићи, ако прије свега земљу добро обрађује и усјев добро његује, па онда, ако два пут засјева своје њиве и са њим диже по двије жетве једне године, увијек, кад то дозвољава вријеме које је потребно за дотичне усјеве.

На тај начин газдујући, земљорадник ће моћи да произведе на својој земљи много више усјева, него до сада што је приходио; само при том треба да се постара, да земљи надокнади снагу коју јој је исцрпио обилатим жетвама, а то ће постићи добрим обрађивањем и ђубрењем земље.

Хоћели се моћи једне године на истој њиви да сије два усјева и који, заиста од времена које је потребно до жетве првом усјеву, па онда другом усјеву и најзад од тога: који усјев хоћемо да сијемо на исту њиву послије жетве другога усјева. Ово посљедње нарочито треба имати на уму у таквим приликама, јер би грешка била, ако би н. пр. послије дугог усјева требали да сијемо на исту њиву озиму пшеницу, па због тога што други усјев доцкан приспије за жетву, да закаснимо са сејидбом пшенице.

Но, у овом чланку не ћемо да говоримо о узастопном сијању два усјева исте године и на истој земљи у опште. Ово што до сад о томе напоменусмо, нека би пробудило интересовање земљорадника и размишљање о том питању, а ми да пређемо на истакнуто питање: шта да сијемо на стрњикама?

Прошла зима и овогодишње прољеће дају нам нарочитог повода да истакнемо ово питање. Сви се добро сјећамо прошле зиме. Многи ће дуго и дуго памтити јер се бјеше отегла више од пола године, те им стока помањка од глади, јер не бјеху спремили доста хране за њу. Исто тако овогодишње прољеће бјеше тако неподесно за ливаде, да су у опште врло рђаво родиле. Истина је да може отав добро родити, али то је слаба узданица, нарочито ако се и идућа зима отегне као прошла. С тога још за времена треба мислити како да се спреми доста пиће за стоку преко зиме, те да смо за сваки случај спремни и сигурни.

Онај, који има велико дјетелиште или сије пиће биљке, као: граорицу, мухар, сточну репу и др., већ се до некле сигурао за зимницу. Но назад и њему је добро дошло ако и још више пиће буде имао, те могне преко зиме више стоке да држи на јаслима и да је боље храни. Али онај земљородник, који није сијао поменуте усјеве, мора се пошто по то постарати за пићу, те да не зазими са недовољно пиће, јер онда или ће морати стадо да распрода или умањи, или ће му стока преко зиме помањкати од глади.

Кад смо већ предвиђели да нећемо имати доста пиће за зиму ако још не произведемо, онда треба да видимо: имамо ли земље на којој би могли до јесени да произведемо пиће, па онда какву пићу треба да производимо т. ј. шта да сијемо.

Е сад да видимо прво имамо ли земље за то. Ми унапријед одговарамо имамо, сви је имамо. Једни су сијали јечам, други пшеницу, трећи и јечам и пшеницу, четврти овас и т. д.; тек довољно сваки је сијао по нешто стрмнине. И они који су сијали јечма, већ имају земље на којој могу да производу пиће, а то је јечмиште или јечмена стрњика. Они пак који нијесу сијали јечма, нег само пшенице или овса, за који дан па ће пожњети те усјеве и онда одмах добијају мјесто — земље — за производњу пиће, а то су стрњике тих усјева. Дакле што се тиче земље сви је имамо; а неки који сију репицу и друге усјеве који прије стрмина доспијевају, већ давно су могли да сију пићу на истој земљи.

Сад да видимо какву пићу можемо да сијемо на стрњикама наших стрмнина. Прије свега треба бирати оне усјеве, који до јесени могу да приспију и чији принос и жетва не ће много зависити ни од времена за вријеме пораста, ни од времена за вријеме жетве. Могли би да наведемо више усјева, али би нас то одвело далеко. Зато бирамо два по најподеснија за наше прилике, а то су: кукуруз у зелен и репа угарњача.

Као што се види, ми препоручујемо сијање сочне пиће. Истина је да има усјева које би до јесени могли да косимо и у сијено, али то је увијек скопчано са више тешкоћа, и принос је много несигурнији, него при сијању препоручене двије биљке. Међутим ми ћемо имати суве пиће доста, па ма година и не била баш најбоља. Ту ти је слама, пљева и кукурузовина, да и не рачунамо на сијено и отаву. Па кад произведемо доста сточне пиће, која је врло пријатна храна а при том и добро храни, као што су кукуруз у зелен и угарњача, онда ћемо мијешајући преко зиме ову пићу са оном лошијом сувом пићом, прекрасно исхранити стоку.

Дакле, са препорученом биљком можемо се потпуно осигурати са пићом за зиму; међутим њих ћемо не само благовремено дићи те ћемо за њима на истој њиви моћи благовремено да посијемо озиму стрмнину, по ће нта више одлично успијевати, а нарочито пшеница.

Ево кратког упуства за гајење препоручене двије биљке:

. Гајење кукуруза у зелен на стрњикама наших стрмнина.

За сијање кукуруза на стрњици а рад зелене пиће, треба по могућству узети коју рану врсту кукуруза, јер рани кукуруз брже расте, те и прије приспије за кошење. Особито је добар за тај циљ „чиквантин“, који не само да брзо расте и да сразмјерно велику количину пиће, него још и врло добро храни и стока га радије једе, јер је сладак. Но и све врсте домаћег кукуруза могу се са најбољим успјехом сијати. На 1 хектар земље требаће око 180 килограма кукуруза — сјемена. Кад се снабдијемо сјеменом, онда одмах можемо приступити сијању.

Ако је земља јака треба је одмах оплиће преорати: а ако је слабија, онда је прво треба мало ђубрити, па онда поорати. Затим се по онако сировој бразди — орању — посије омашке (на сачму) кукуруз, нешто ређе но што се сије жито. Кад се посије, онда треба орање подрљати, да би се сјеме затрпало и земља изитнила и поравнила. Тиме је сејидба свршена.

Но, како кукурузу за пораст до косидбе није потребно више од 8—10 недјеља, то ако је земља са свим сува и окорела, не мора се одма орати, него се може очекнути док прва киша падне па је онда орати и сјејати, јер кад сјеме, падне у влажну земљу прије ће да никне и кукуруз ће се брже укорјенити, те му ни доцније суше неће моћи да шкоде.

Кад се на тај начин кукуруз посије, онда се остави да ниче и расте све док не избије перјанице. Чим избије перјанице, одмах га треба косити.

Но, ми знамо, да је зелен кукуруз врло сочан и сад настаје питање: како да се сачува до употребе преко зиме?

То се ради кисељењем у јаме или трапове, а ево како: Треба ископати јаму око 2 метра дубоку, 4—5 метара широку а дугачку према потреби. Ако се има

јевтиног материјала и времена добро је ако се јама ова озида. Сад кад кукуруз приспије за косидбу, треба га копити и то обарати само толико, колико се може тога дана да утрапи. Кад се покоси, треба га косити и то обарати само толико, колико се може тога дана еа утрати. Кад се покоси, треба га исјецкати на сјечки, па га поступно сипати у јаму и добро нагазити, да унутра остане што мање ваздуха. Оно ко нема сјечке, може и цио кукуруз трпати у јаму, само што га онда треба још боље угазити, јер кад се цио кукуруз трапи, онда ако се добро не набије остаће много ваздуха у трапу и кукуруз може лако да се поквари. Зато је много боље исјецкати га на сјечки, па га тако исјецканог трапити. Тако се сваког дана досипа и гази, док се јама не напуни. Кад се напуни, онда је треба за неко вријеме сваког дана допуњавати, у колико се буде кукуруз у њој слегао, и опет добро нагазити, Тако се ради све док се јама престане примјетно слегати. Затим је треба покрити сламом или пљевом (слојем од 10 см.) па онда озго метнути јаке даске и добро је притиснути каквим теретом (цигљама, каменьем и т. д.) те да се покривач овај повлачи за пићом у колико се год буде слагала у јами, јер ако тога не би било, онда би се у јами указали празни простори и пића — кукуруз — почела би да се квари. Ако је трап под ведрим небом, онда га треба покрити да не закисава, но то није баш неопходно потребно.

Овако укисељен кукуруз не треба дирати и трошити 5—6 недјеља, а послије тога времена може се вадити и трошити. Но неће се покварити ако се тако остави и преко цијеле зиме, па се тек у пролеће почне трошити. — (Тежак.)

2. Гајење репе угарњаче на стрњикама наших стрмнина

Угарњача је врло добра храна за говеда, свиње и овце и врло је радо једу. Осим тога она се кува као вариво за људску храну и врло је пријатно и здраво јело.

Сјеме њено ситно је а боје је прикасте (од прилике као купусно сјеме.)

По облику и боји коријена — репе угарњаче има више врсти но понајбоље су: обична бијела округла (сл. 1) и бијела Нирнбершка (сл. 2).

Успијева на свакој земљи, но најбоље јој годи блага иловача.

Угарњачу никако не треба сијати у суву земљу, него треба очекнути да падне киша, па онда стрњику заорати плитко, па онако влажно орање одмах поравнити — подрљати — и по њему омашке посијати угарњачу и сјеме повлачити да би се затрпало. На 1 хектар земље треба око 4 килограма сјемена бацити.

Но, ако је земља лоша и слаба, добро је ако се предходно мало пољубри згорелим ђубретом, па тек за тим преорава и засјева.

Кад угарњача никне и порасте толико да се може прашити, треба је одмах опрашити и разредити тако, да струк од струка буде раздалеко око 30 сантиметара како би се могла репа што боље да развије. Јалова мјеста на њиви не могу се попуњавати расадом.

Кад је на тај начин угарњача опрашена и разређена, онда је њега њена у главном свршена. Само ако би убрзо послије тога опет много отравила, добро је још једном је опрашити, или бар оплијевити, и онда је оставити да расте док се потпуно не развије.

Кад се подпуно развије, а то бива обично концем септембра мјесеца, онда је треба вадити. Она се чупа из земље руком и вади се врло лако. Чим се која репа исчупа, треба је очистити од земље и одсјећи лишће, па послије их покупити и однијети кући на мјесто гдје ћемо је утрапити, јер се она у траповима чува до употребе. На њиву се затим пуште овце, да поједу оно лишће што је одсјечено од репе, па се затим њива преоре и још може и да се засије, ако је намијењена за сијање озиме стрмнине.

Угарњача је доста издржљива на зими, али се у опште не може да одржи дуго преко зиме и зато је треба потрошити прије но осталу пићу.

Трапови у које се трапи угарњача треба да су плитки (80—40 см.) и узани. Најприје треба у трап распрострти мало сламе, па онда ређати репу — назећи при том да се репа не баца и не рани, јер рањена репа прије иструли, — док се најзад гомила не заврши као кров од куће. Затим је треба сламом покрити и озго дебелим слојем земље да неби мраз и влага продрли у трап.

Трап треба градити на оцједном мјесту, да се не би вода сливала у трап.

Кад дође вријеме да се репа вади за потрошак — хранење, — онда треба начети трап с једног краја и послије сваког вађења добро га затворити снопљем кукурузовине и сламом, да неби мраз продирао унутра.

Извађену репу треба исјецкати и помијешати са другом сувом храном (исјецканом сламом, сијеном или кукурузовином или пљевом) и тако је давати стоци, те ће тако стока поред ње у слас појести и другу храну. Само свињама може се давати само разлупана. —

Са 1 хектар може се добит 20—30 хиљада килограм репе.— —

За наше садашње економске прилике кукуруз у зелен и угарњача главни су усјеви помоћу којих је пољопривредник у стању да са својих стрњика извуче што већу корист, корист несравњено већу него што има од наше сијених, и да се осигура зимском пићом за своју стоку. О овим биљкама поклони пажњу какву оне заслужују, увјерени смо, да не само нипд неће доћи у неприлику због недовољно зимске пиће, но ће вазда имати бољу току и моћи ће држати преко зиме више стоке на јаслима те и већу корист од њиматн, а крајње је вријеме да и наш пољопривредник гледа на своју стоку некао на нужно зло које мора да држи само ради обрађивања земље и самодржања, — већ као на свој капитал, који треба своји производима даму донесе велики интерес.

„Тежак“.

Књижевност, умјетност и просјета.

(**Херцеговачки Дом у Никшићу.** Даље су приложили:

		н.
Г. Ристо Тривковић . . .		—
„ Ниво Мачинко		—
„ Мујо Агичин		—
„ Пајока Пренк	2	—
„ Ђоко Скадранин . . .	2	—
„ Новак Куњило	3	—
Свега:	17	—
Потоња сума:	2.912	20
Скупа:	2.929	20

Никшић, 19 јула 1891.

Управа Читаонице.

(**Књижевни оглас.**) Намјеран сам штампати књигу под насловом: „**Пјесме против тирније по Виктору Игу.**“ Књизи ће бити цијена ди пар или 50 новч. Молим пријатеље д се приме скупљања уписника. Уписници полагаће новац кад књиге приме. Скупљачи треба да ми пошаљу име, презиме, занимање и мјесто живљења сваког уписника до 15-ог а најдаље до 20 ог августа о. г., како бих знао колико ћу примјерака штампати. За књижаре довољно је да ми саве (без адресе уписника) колико за ње књига поручују, и молим их да ми пошљу чим књиге приме. Скупљаче да уписују само оне, који даду ријечја ће платити у часу, кад им се књига пруча. Тако исто молим скупљаче да новац одмах шаљу мени чим се пакупи 10 динара (5 фр.) од наплате. Књижари нек задрже за себе 25 од сто, скупљачи 10 од сто од примљеног новца, под условом да од тог новца плате пошту.

Биоград, 29 јула 1891.

Др. Драгиша Станојевић
народни посланик.
Милутин. улица, бр. 4

(**Прва српска књижара и штампарија у Мостару,**) што је отворио В. М. Радовић, може се купити или наредити свака српска, словенска њемачка или која друга књига ма на ком било језику. „Моја штампарија одговараће свима свима модерним захтјевима и у њој ће се моћи штампати: ћирилицом и латиницом свака књига, новина, протоколи, објаве, друштвени статути, позиви на бесједе и забаве, огласи, мртвачке објаве и т. д.“ тако се вели у окружници власника.

ДОМАЋЕ ВИЈЕСТИ.

Цетиње, 9 августа.

(**Из Хајделберга**) гласови о здрављу Његовог Височанства стижу нам једнако све повољнији. Његово Височанство опоравља се постојано, и ми се надамо, да ће бити брзо у стању да своју престолницу и сву Црну Гору обрадује Својим присуством.

(**На дан рођења**) Његовог Величанства Цара Франца Јосифа одио је у аустро угарску легацију да честита г. Гавро Вуковић, министар иностранијех дјела, од стране књажевске владе а г. Блажо Петровић, адјутант Његовог Височанства, од стране књажевског Двора. Честитке је примао г. пуковник Милиновић, аустро-угарски министар-ресидент при Књаж. Двору, који је нарочито за то дошао из Столива, гдје љето проводи. За вријеме честитања пред легацијом је музика свирала аустријску химну. У катедралној католичкој цркви у Бару био је свечани „Тебе Бога хвалимо.“

(**Његова Свјетлост Књаз Петар Карађорђевић**) повратио се ономадне са свога пута.

(**Н. Матановић**) Министар Финанције пошао је у Беч.

(**До Скадра.**) Нови турски посланик, г. пуковник Ахмет бег, отпутовао је ономадне за који дан у Скадар.

(**Заћевице малисорске.**) 6 тек. м. Малисори су дочекали у Бриској гори у улцињском округу Ислам Тулу пашег поданика из Клезне и ту га убили. Ислам је одио у Улцињ на пазар.

(**Киша**) Синоћ је падала киша можда једну уру, ал није натопила бар овдје. У ријечкој и љешанској нахији, у Брдима и у дијелу Зете и да је натопила, било би већ касно. Само из Васојевића, Колашина, Дробњака и Пиве стижу добри гласови о љетини. Није најгрђе ни у Никшићу, Грахову и Катунској нахији.

Пишу нам из **Грахова:**

Прошлог мјесеца изгубило се било у Пустом Лисцу мушко дијете вриједног Јована Живовића из Грахова. Дјетету има 5 година. Бијаше отишло да стоји на катун свога оца; па случајно једног дана отиде негдје, и, од понедјелника до четвртка није се знало за њега, јели живо, или мртво.

Отац дјетета, са својом браћом и су још неколико људи, тражио га је читавих дана, али све би узалудно. Изгубљена је била сва нада, да ће се дијете живо наћи — те поново, умножише се добровољни тражиоци (око 120) да бар нађу каквог знака смрти. Свак на своју страну тражио је и пребирао сваки грмен, школ и провалију, а неки подрвише једну велику јаму, да се би лакше могли спуштати, мислећи да не буде ту пало. — И већ су се готово почели спуштати низ конопе у јаму, кад, из даљине од некуд, чу се пуцањ из левор вера, који даваше знак, да је дијете нађено. Гдје се ко нагна, похита правцем к мјесту одакле се чуо пуцањ.

Кад тамо — имају што и виђети: дијете здраво, као кад је било код куће, метнуло своје опанчиће под руком, да му се не мокре, по још росној трави, а иде босо са човјеком који га нађе. Распитивали су дијете о свачему; како је провело ове 3—4 дана у самоћи, јели кога гледало, с чим се хранило и т. д. Оно је одговарало, да је гледао само неке козе и овце, но нијесу биле њихове, па за то није стио ни отићи за њима. Изгубило је само било капу, и послије су је други чобани нашли далеко од мјеста, гдје су дијете нашли по чему се може судити, да је било далеко залутало. Било би сувишно, да ви говорим о опћем весељу, што је било, кад се ово дијете нашло. **Л. П.**

РАЗЛИЧИТО.

(**Српски радници г. Карноту**) послали су ову честитку: „Штовани господине! Радосно смо сазнали вијест, да је влада и Скупштина Велике Француске Републике основала фонд и утврдила закон за радничке пенсије, по коме ће сваки изнемогли и осакаћени радник имати по 300—600 динара пенсије. Тако исто обрадовало нас је и Ваше племенито дјело и срдачно учешће око грађења радничких кућа „Ville Sadi Carnot“ и друга заузимања за бољи так радника. Велики француски народ и до сад је био први пионир прогреса и слободе, великодушности и науке, али тим новим дјелом, праведним, увиђавним и хуманитарним —, француска републиканска Влада и Скупштина уздигла је славу и понос Француске над свима народима и вјековима, државама и државицама. То племенито дјело и лањско и преклањско гостољубиво примање радничких делегата приликом два радничка конгреса у Паризу и наша тврда вјера, да ће геније Француске и њени представници све даље и све јаче предњачити свијету у политичком и економском преображају друштва и њених уредаба и односа, — побудило нас синове Србије и Срства, да Вам честитамо таку Скупштину и Владу, тим прије, што видимо како бије но и нечовјечно одбија њемачки „рајхсрат“ и оне скромне предлоге царева њемачких, који се клине радничком бољитку. „Рајхсратова“ нехуманитарност према радницима и Ваше и ваше Скупштине човјечност, побуђује нас, да у име многих срдачно узвикнемо: слава француској републици и нацији.

Долазе потписи: В. Пелагића, предсједника „Занатлијског Удружења“, предсједника „Радничке Једнакости“ и многих других корпорација.

Биоград, 20 јуна 1891.

(**Свечано отварање изложбе загребачке.**) Сљетски Narod доноси овај брзојав: Загреб, 14 августа. — Сјутрашњем свечаном отворењу изложбе присуствује хрватски бан, хрватски министар Јосиповић и уг. министар Барос. Послије говора предсједника грофа Јелачића и Вукотиновића бан проглашује изложбу отвореном. На изложбеном простору већ је све готово. Свагдје влада најљепша хармонија, особито међу павиљони. Далматински павиљон највише се истиче красним положајем и сјајним водопадом на красу. Изложба управо величанствена, а успјех неочекиван. Град је пун странаца; вријеме прекрасно и стално. Град је накићен тробојницама те има свечано лице. Свуда се опажа радост и занос. У прославу изложбе вечерас је свечана представа опере „Зрињски“. У многим вртовима концертирају разне глазбе и пјевачка друштва. Сугласје и одушевљење нераздијељено. —

ТЕЛЕГРАМИ „Гл. ЦРНОГОРЦА“.

ПАРИЗ, 4 августа. — Краљ Александар приспио са оцем.

Карно је посјетио краља грчкога па се у вечер вратио у Фонтенабло.

На једном банкету бонапартистичком поводом $^{15}/_{8}$ један говорник је нагласио, да је принц Луј војник руске војске; присутни су акламирали уз химну руску. Послата је адреса принцу Виктору.

РУШЧУК, 5 августа. — Књаз Фердинанд држао је говор у ком је рекао, да је кроз два мјесеца осуства добио увјерење, да влада добро мњење о Бугарској у компетентнијем круговима. Цар аустријски увјерио га је лично о своме благоволењу и искренијем симпатијама за бугарску ствар.

МОСКВА, 5 августа. — Велики Књаз Нашљедник приспио је јутрос дочекан великијем одушевљењем.

БЕРЛИН, 6 августа. — По компетентнијем изворима, озледа царева у кољено сасвим је извидана, само што је потребита прекауција, да не јаше коња.

ПАРИЗ, 6 августа. — Карно је примио у Фонтенабло краља Александра. У његову почаст био је објед.

Поводом светковине годишње успомене битке код Реносвила и Гравелота, у присуству 20.000 музика је интонирала руску химну и марсељезу. Префект је славио савез руски и изразио наде у будућност.

НИЦА, 7 Августа. — Ескадра инглеска приспјела у Вилафранку. Адмирал Динер посјетио је адмирала инглеског.

КИЛ, 9 августа. — Цар Вилхелм на обједу наздравио је цару Францу Јосифу.

ПЕТРОГРАД, 9 августа. — Поводом мановра у Красној-Јесело био је објед, на ком су били цар и царица, краљица грчка, велики књажеви и књагиње. Цар је наздравио Цару Францу Јосифу. Музика је интонирала аустријску химну.

БИОГРАД, 9 августа. — Ристић у име регенства честитао је Францу Јосифу и зафалио поново на дочек у Ишлу, увјеравајући за пријатељске и искрене односе са Аустро-Угарском.

ПОРТСМУТ, 9 августа — Француска ескадра приспјела је измјенивши поздрав паљбом из топова са инглеском ескадром. Хиљаде присутнијех екламирале су ескадру француску.

ПАРИЗ, 10 августа. — Цар је послао министру француском у Хаити први степен Станислава.

ЛОНДОН, 10 августа. — Адмирал Кламвилеј и Војвода Конаут посјетили су Жервеа. Краљица ће примити Жервеа у Осборну.

СВЕ употребљене поштанске марке купујем непрестано (цјеновници бесплатно).
Г. *Шелмајер*, НИРНБЕРГ, Њемачка.
Преписка: њемачки, француски, енглески, италијански
(5—10)

Уредник **Др. Л. ТОМАНОВИЋ.** Издавалац: **ДРЖ. ШТАМПАРИЈА.** У књ. приног. државној штампарији.